

כבוד תלמיד חכם וכבוד רבו

ג. ספר החינוך | מצוה תרי"א

מצוה להדמות בדרכי השם יתברך הטובים והישרים

שנצטוונו לעשות כל מעשינו בדרך היושר והטוב בכל כחנו, ולהטות כל דברינו אשר בינינו ובין זולתנו על דרך החסד והרחמים, כאשר ידענו מתורתנו שזהו דרך השם וזה חפצו מבריותיו למען יזכו לטובו כי חפץ חסד הוא, ועל זה נאמר [דברים כ"ח, ט'], והלכת בדרכיו. ונכפלה המצוה עוד במקום אחר שנאמר ללכת בכל דרכיו.

ואמרו זכרונם לברכה בפירוש זאת המצוה, מה הקדוש ברוך הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום, מה הקדוש ברוך הוא נקרא חנון אף אתה היה חנון, מה הקדוש ברוך הוא נקרא צדיק אף אתה היה צדיק, מה הוא נקרא קדוש אף אתה היה קדוש. והענין כולו לומר שנלמד נפשנו ללכת בפעולות טובות כאלו ומדות נכבדות אשר יסופר בהם יתברך על דרך משל לומר שמתנהג במדות טובות אלו עם בריותיו. והוא ברוך הוא יתעלה על כל עליו גדול שאין בנו כח ודעה להשיג גדול מעלתו ורוב טובו ולא בכל הנבראים, ועל הדרך הזה שאמרנו יקראו הנביאים לאל ברוך הוא כל הכינויים צדיק ישר תמים גבור חזק רב חסד ארך אפים, כי באמרם ארך אפים אין הענין חלילה שיהיה כעס לפניו לעולם, כי אשר בידו להמית ולהחיות למחות עולם ולבראות ואין אומר לו מה תעשה למה יכעס, גם כי הכעס אינו שלמות ככועס, ואליו ברוך הוא כל השלמות. אבל הענין באמת על הדרך שזכרנו, כלומר שהן המדות המעולות שמתנהג בהן עם בריותיו, ויש לנו ללמוד ולעשות כל דרכינו בדמיונו.

ואולי בני תחשוב לבא אלי במה שכתוב [תהלים ז', י"ב] ואל זועם בכל יום, וגם אמרו זכרונם לברכה [ברכות ז' ע"א] וכמה זעמו רגע. ואתה בני אל תטעה בזה, חלילה לאל מרשע ומלבבך להאמין בו ברוך הוא כי אם תכלית כל שלמות, וענין הכעס לא יארע בנו רק מצד היותנו בעלי החומר הגרוע. ובאמת כי הזעם שזכרו בו אינו רק על דרך משל ענין העולם, כוונתם לומר כי בהיות רוב בני אדם שבעולם נמשכים אחר תאוותם ומהם רבים עובדים לשמש ולירח ולמזלות וגם לעצים ולאבנים יתחייב העולם מתוך כך כליה תמיד, ואולי אמרם שזעמו רגע בכל יום הטעם לפי שהעולם נדון אחר רובו, ובכל יום ויום מתחייב העולם על מעשיהם הרעים, ואותו רגע קטן אשר ישלים הרוב חוטא אחד בחטאו ידמו זכרונם לברכה לזעם האל, לומר שיש באותו רגע חרון אף בעולם וחיוב עליהם, שהכל ראויים באותו רגע מכח מדת הדין לכלות, אלא שמדת הרחמים מכרעת מיד ומעמידו. וקבל זה בני ממני עד שמעך טוב ממנו.

להדבק בתלמידי חכמים

א. ספר המצוות לרמב"ם | מצוה עשה ו

והמצוה השישית היא שצונו להדבק עם החכמים ולהתייחד עמהם ולהתמיד בשיבתם ולהשתתף עמהם בכל אופן מאופני החברה במאכל ובמשתה ובעסק כדי שישגו לנו בזה להדמות במעשיהם ולהאמין הדעות האמתיות מדבריהם והוא אמרו יתע' (עקב י) ובו תדבק. וכבר נכפל זה הצווי גם כן ואמר (ס"פ עקב) ולדבקה בו ובא הפירוש ולדבקה בו הדבק בחכמים ותלמידיהם וזה לשון ספרי [והו' דעות פ"ו ה"ב]. וכן הביאו ראיה על חיוב האדם לישא בת תלמיד חכמים ולהשיא בתו לתלמיד חכמים ולהאכיל תלמידי חכמים ולתת להם עסק מאמרו ובו תדבק. אמרו (כתובו' קיא ב ע"ש והו' שם) וכי איפשר לו לאדם להדבק בשכינה והא כתיב כי י"י אלהיך אש אוכלה הוא אלא כל הנושא בת תלמיד חכמים והמשיא בתו לתלמיד חכמים והמהנהו מנכסיו כאילו נדבק בשכינה:

ב. ספר החינוך | מצוה תלד

מצוה החברה והדביקה עם חכמי התורה

שנצטוונו להתחבר ולהתדבק עם חכמי התורה כדי שנלמוד עמהם מצוותיה הנכבדות ויורנו הדעות האמתיות בה שהם מקובלים מהם, ועל זה נאמר [דברים י', כ'], ובו תדבק. ונכפל הציווי במקום אחר שנאמר [שם י"א, כ"ב], ולדבקה בו, ואמרו זכרונם לברכה [כתובות קי"א ע"ב], וכי אפשר לו לאדם להדבק בשכינה, והא כתיב [דברים ד', כ"ד], כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא, אלא הדבק לתלמידי חכמים ולתלמידיהם כאלו נדבק בו ברוך הוא, ומזה למדו זכרונם לברכה לומר שכל הנושא בת תלמיד חכם והמשיא בתו לתלמיד חכם ומהנו מנכסיו כאלו נדבק בשכינה. ועוד דרשו בספרי [פיסקא דללכת בדרכיו], ולדבקה בו, למוד דברי אגדה, שמתוך כך אתה מכיר מי שאמר והיה העולם.

שורש המצוה נגלה הוא כדי שנלמוד לדעת דרכי השם.

